

„Revue de Droit Rural”

Jacques Foyer, *Quelques observations sur l'évolution de sources en droit rural* (Kilka uwag dotyczących ewolucji źródeł w prawie rolnym), RDR 2011, nr 389, s. 1-2.

Zjawisko inflacji prawa nie ominęło prawa rolnego, a 2010 r. był wyjątkowo pod tym względem bogaty. Autor nie ocenia legislacji, podkreśla jednak, że tworzenie norm prawnych w tak złożonej dziedzinie, jak działalność rolnicza, wymaga rozważań i czasu. Dlatego Parlament nie powinien być jedynym organem prawodawczym. Autor zauważa dwie tendencje w prawodawstwie, które mają ułatwić prace Parlamentu. Pierwsza polega na delegowaniu władzy prawodawczej Parlamentu do organów wykonawczych za pomocą rozporządzeń. Druga tendencja związana jest z hierarchią norm prawnych – po wejściu w życie ustawy z 2009 r. w sprawie uproszczenia i wyjaśnienia prawa zdjęto znaczną część obowiązków z Rady Stanu, która odtąd wypowiada się jedynie na temat norm prawnych zawierających gwarancje wolności konstytucyjnych lub które powodują trudności prawne. Nasuwa się jednak pytanie, czy przyspieszenie procedur prawodawczych nie zaszkodzi jakości prawa.

Jean-Christophe Catteau, *Le marché immobilier rural et la pertinence de la distinction terres occupées/libres* (Rynek nieruchomości a znaczenie podziału grunty zajęte/wolne), RDR 2011, nr 389, s. 12-14.

Od końca II wojny światowej liczba rolników stale maleje, a wartość gruntów rośnie. Ceny gruntów rolnych we Francji są nadal niższe niż w Holandii, Niemczech, Włoszech czy Belgii, jednak przewiduje się ich systematyczny wzrost związany m.in. z presją urbanistyczną. Dzięki rozwojowi infrastruktury pozarolniczej do sektora rolnego napływa kapitał, który rolnicy następnie reinwestują w nieruchomości. Autor zauważa jednak, że coraz bardziej popularne – zarówno we Francji, jak i w innych regionach świata – staje się inwestowanie w grunty rolne, zwłaszcza w kontekście rosnącego zapotrzebowania na żywność, które wynika z szybkiego globalnego przyrostu demograficznego. Francuscy rolnicy, świadomi przyszłych wyzwań, chcą zwiększać areał swych gospodarstw, tym bardziej że w czasach kryzysu ziemia stanowi pewną inwestycję. Wartość gruntów zajętych wyrażana jest w różnicy między ceną cesji i ceną zakupu gruntów wolnych.

Rolnicy dzierżawiący grunty rolne są najczęściej zainteresowani ich wykupem i często czynią to po cenach niższych niż rynkowe, powołując się na prawo pierwokupu. Według Autora, bardzo ważne jest ograniczenie barier administracyjnych powstrzymujących zmianę własności przedsiębiorstw rolnych. Aby rolnictwo we Francji mogło rozwijać się dynamicznie, należy ułatwić nabywanie i prowadzenie gospo-

darstw rolnych, a najbardziej przedsiębiorczym rolnikom umożliwić konsolidację gospodarstw w celu zabezpieczenia się przed konkurencją ze strony państw sąsiadujących oraz krajów Europy Wschodniej.

Bernard Mandeville, Marie Soyer, *La garantie des droits individuels et les SAFER (Gwarancja praw osobistych a spółki SAFER)*, RDR 2011, nr 389, s. 15-19.

Autorzy poruszają kwestie francuskich spółek gospodarowania nieruchomościami i instytucjami rolnymi (SAFER), które mają prawo pierwokupu nieruchomości rolnych. Kontrowersje wokół prawa pierwokupu wynikają z faktu, że jego wykonanie ogranicza wolność zarówno sprzedawcy, jak i przyszłych nabywców nieruchomości. Spółki SAFER mają prawo do wykupienia nieruchomości, jeśli przemawia za tym interes powszechny, co bywa jednak postrzegane jako narzędzie interwencji państwa godzące w przyrodzone Francuzom poczucie wolności rozporządzania własnością. Relacje zachodzące między prerogatywami SAFER a prawami osobistymi zostały zanalizowane w oparciu o sprawy sądowe związane ze zwłoką, nadużyciem władzy i naruszeniem praw podstawowych. W grupie postępowań związanych ze zwłoką zwykle chodzi o naruszenie przez SAFER terminu dwóch miesięcy, które przysługują spółkom na dokonanie pierwokupu.

Zgodnie z orzecznictwem sądów francuskich, SAFER nadużywają prawa pierwokupu, próbując przejąć nieruchomości, na których prowadzona jest działalność niezwiązana z rolnictwem. Nadużyciem jest także pobieranie kaucji zabezpieczającej sprzedaż nieruchomości przez SAFER, zanim jeszcze spółki nie wykupią jej od poprzedniego właściciela. Podstawowe prawa obywateli, w tym zwłaszcza prawo własności, ograniczane są przez prawo SAFER do renegocjowania ceny, a dotychczasowe orzecznictwo sądów w tym zakresie wskazuje na niekonstytucyjność i nieproporcjonalność takich praktyk.

Christine Lebel, *Unité d'activité et unicité de procédure collective (Podmiot działalności gospodarczej i jedność procedury zbiorowej)* RDR 2011, nr 389, s. 35-36.

Autorka opisuje funkcjonowanie zasady jedności procedury zbiorowej (obejmującej postępowanie upadłościowe, naprawcze i nowy rodzaj postępowania „zachowawczego”), zgodnie z którą za nieważną musi zostać uznana decyzja wydana w ramach postępowania, które rozpoczęte zostało przed zamknięciem innego postępowania sądowego w sprawie tego samego przedsiębiorstwa zagrożonego upadłością. Przedstawiony został przykład prowadzonych równocześnie dwóch postępowań naprawczych (jednego przez sąd handlowy, drugiego przez sąd cywilny) w tej samej sprawie, w których podjęte decyzje są ze sobą sprzeczne i niezgodne z zasadą jedności procedury zbiorowej. Wszczęcie dwóch postępowań było wynikiem niejasnego

charakteru działalności przedsiębiorcy w opisanej sprawie, wykazana jednoznacznie działalność rolnicza podlegałaby bowiem wyłącznie sądownictwu cywilnemu. Autorka zauważa, że problematyka ta jest tym bardziej doniosła, że od decyzji wydanych w tego rodzaju postępowaniach przysługuje jedynie odwołanie w trybie nadzwyczajnym.

Thierry Tauran, *Contentieux de la sécurité sociale et règles de prescription (Postępowanie w sprawach opieki społecznej i reguły przedawnienia)* RDR 2011, nr 389, s. 37-38.

W artykule poruszona została problematyka technicznego charakteru postępowań i prawodawstwa w dziedzinie opieki społecznej, w którym niemal każda instytucja prawna ma inny termin przedawnienia. W orzeczeniu francuskiego sądu kasacyjnego z października 2010 r. sędzia stwierdził, że postępowanie w sprawie zwrotu dziennych odsetek z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia się jest odmienne od postępowania w przedmiocie weryfikacji wysokości świadczeń wypłacanych niepełnosprawnym osobom dorosłym, tym samym wszczęcie jednego z nich nie powinno przerwać biegu przedawnienia drugiego postępowania.

Daniel Gadbin, *Droit de l'alimentation et droit agricole européens: quelle cohérence? (Europejskie prawo żywnościowe i prawo rolne – jaka zgodność?)*, RDR 2011, nr 390, s. 1-2.

Wyodrębnienie się europejskiego prawa żywnościowego z WPR, polityki rynku wewnętrznego i polityki handlowej spowoduje większą spójność w stosowaniu prawa w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego żywności. Normy nowego europejskiego prawa żywnościowego odnoszą się przede wszystkim do ochrony konsumenta. Jakkolwiek wyodrębnione, nowe prawo ma także znaczący wpływ na WPR, rolnicy muszą bowiem zapewnić identyfikowalność produktów żywnościowych przez siebie wytwarzanych. Autor stawia pytanie o to, jakie jeszcze dziedziny prawa rolnego włączone zostaną w zakres prawa żywnościowego i jaki może być wpływ nowego prawa na jakość produktów i organizacje rynków. Zwykle reguły konkurencji nie są w stanie odpowiednio regulować funkcjonowania niektórych gałęzi rolnictwa. Autor nawiązuje do wydanego w grudniu 2010 r. przez Komisję Europejską „pakietu jakości”, który – w jego opinii – jest wynikiem niezbyt ambitnego kompromisu mającego na celu usatysfakcjonowanie sektora rolno-spożywczego. Pakiet pozwala jednak na nadanie WPR nowych kierunków rozwoju w zakresie bezpieczeństwa zaopatrzenia i dostępu do żywności, co z kolei może wpłynąć korzystnie na jej wizerunek.

Yannick Heuchel, *Equitation agricole: l'Administration en pirouette sur les prix de baux ruraux de centres équestres (Jeździectwo rolnicze: „obrotowe” zarządzanie cenami dzierżaw rolnych ośrodków jeździeckich)*, RDR 2011, nr 390, s. 9-13.

Autor przedstawia problematykę nieuregulowanego statusu ośrodków jeździeckich w odniesieniu do cen najmu budynków i gruntów przeznaczonych na cele jeździeckie, które są obecnie stosowane we Francji. Ich wielość i różnorodność wynika z braku uregulowania tej kwestii (Autor używa w tym kontekście określenia „kakofoonia przepisów”). Zgodnie z francuską ustawą w sprawie rozwoju obszarów wiejskich, w większości działalność związana z utrzymaniem gospodarskich zwierząt koniowatych należy do działalności rolniczej, co nie pozostaje bez wpływu na ceny najmu budynków i innych powiązanych z gospodarstwem instalacji oraz ceny najmu pastwisk i nieużytków. Nie jest jednak bez znaczenia, że wartość ośrodków jeździeckich zależy w dużej mierze od dostępności potencjalnych klientów w jego okolicy oraz – a może przede wszystkim – od prestiżu, jakim cieszy się jego właściciel, i jakości kształcenia jeźdźców i zwierząt. Autor proponuje, by ceny najmu nieruchomości służących jako ośrodki jeździeckie były bliższe cenom komercyjnym niż stosowanym w dzierżawach rolnych. W tym celu należałoby stworzyć zupełnie nową kategorię dzierżawy rolnej.

Samuel Crevel, *Photovoltaïque n'est pas (encore) agricole* (Fotowoltaika nie jest (jeszcze) rolnicza), RDR 2011, nr 390, s. 30-31.

Komentarz orzeczenia Trybunału Administracyjnego w Strasburgu z listopada 2010 r. dotyczy sprawy rolnika, który chciał postawić hangar o powierzchni ponad trzech tysięcy metrów kwadratowych na potrzeby działalności rolniczej prowadzonej w gospodarstwie. Na dachu hangaru miały zostać zainstalowane panele fotowoltaiczne. Sędzia administracyjny uznał, że powierzchnia hangaru, przekraczająca czterokrotnie średnią powierzchnię budowli tego typu w innych gospodarstwach rolnych w regionie, nie jest uzasadniona koniecznością prowadzenia działalności rolniczej, a tym samym jest sprzeczna z lokalnym planem zagospodarowania przestrzennego, w którym w danej strefie przewidziana została budowa wyłącznie instalacji powiązanych z prowadzeniem działalności rolniczej. Taka linia orzecznicza ma na celu ograniczenie przeznaczania gruntów rolnych na cele pozarolnicze oraz ochronę przyrody i krajobrazu.

Jacques Foyer, *La question prioritaire de constitutionnalité et le droit rural* (Nadrzędne pytanie o konstytucyjność a prawo rolne), RDR 2011, nr 391, s. 1-2.

Autor nawiązuje do nowej ustawy z marca 2010 r., która znacząco zmieniła system kontroli konstytucyjności, wprowadzając instytucję nadrzędnego pytania o konstytucyjność (*question prioritaire de constitutionnalité*, QPC). W dziedzinie prawa rolnego zadane zostały do tej pory co najmniej dwa takie pytania, przy czym w obydwu chodziło o niezgodność z konstytucją przepisów kodeksu rolnego, które naruszać

miały prawo własności. W obu przypadkach najwyższa izba sądowa oddaliła skargi (Rady Stanu w pierwszej i Sądu Apelacyjnego w drugiej sprawie), tym samym pytania o konstytucyjność nie trafiły nawet do Trybunału Konstytucyjnego. Zdaniem Autora, trudno na razie jednoznacznie ocenić wpływ nadrzędnego pytania o konstytucyjność na przepisy prawa rolnego, a tym bardziej nie można przewidzieć, jakie będzie jego znaczenie dla systemu prawa w nadchodzących latach.

Samuel Crevel, *Le divan au fond du Salon (Kozetka w głębi Salonu)*, RDR 2011, nr 392, s. 1-2.

W lutym 2011 r. Paryż powitał setki rolników, którzy zjechali do stolicy na coroczne międzynarodowe targi rolnicze „Salon International d'Agriculture”. Podczas tegorocznego zjazdu prasa francuska odnotowała pewien niepokojący trend związany z kondycją psychiczną współczesnych rolników. Zdaniem rolniczego psychologa i rolnika z regionu Ardennes, nigdy dotąd jego pacjenci nie mieli tak wielu problemów, a liczba samobójstw w rolnictwie jest trzy razy wyższa niż w innych sektorach zatrudnienia. Przyczyn można dopatrywać się w inflacji norm prawnych oraz dużej zależności gospodarstw rolnych od subwencji ze środków publicznych. Autor, próbując udzielić odpowiedzi na pytanie o głębszy sens współczesnych przepisów prawa rolnego, dochodzi do wniosku, że dzisiejsze prawo rolne zorientowane jest przede wszystkim na produkt, jako efekt produkcji rolnej i ochronę środowiska, pomijając w pewnym sensie samych rolników (czyli podmioty tego prawa) i kwestię wpływu ustawodawstwa na ich stany emocjonalne.

Raymond Le Guidec, *Exploitation, transmission et réforme de la fiscalité (Gospodarstwo, przekazanie i reforma podatkowa)*, RDR 2011, nr 393, s. 1.

Planowana reforma opodatkowania majątku ma dotyczyć m.in. kwestii przeniesienia własności, także tej wchodzącej w skład przedsiębiorstw rolnych. Opodatkowanie przeniesienia własności w rolnictwie ma status stosunkowo dobrowolny, w pewnym sensie nawet uprzywilejowany, a kolejne ustawy z 2003 i 2007 r. wprowadziły różnego rodzaju ulgi podatkowe, przez co w praktyce często zdarza się, że od przeniesienia własności rolniczej nie jest odprowadzany żaden podatek. Reforma miałaby polegać na dookreśleniu przedmiotu opodatkowania i ustanowieniu tylko jednego rodzaju ulgi fiskalnej. Zdaniem Autora, takie zmiany stanowią realne zagrożenie dla kluczowej dla stabilnego rozwoju gospodarki przewidywalności przeniesienia własności przedsiębiorstwa i pewności prawa. Autor podkreśla, że jakkolwiek optymalizacja podatkowa jest konieczna, to akurat w dziedzinie opodatkowania w sektorze rolnym nie warto eksperymentować.

opracowanie: KAMILA BŁĄŻEJEWSKA